

سه رو كايه تى نه نجومه نى وه زيران

ژماره : ٢٤٠ له ٢٠١٣/٢/٢٥

پشت بهست به حوكمى برگه (٣)ى ماددهى (٨) له ياساى ژماره (٣)ى ياساى نه نجومه نى وه زيرانى هه ريمى كوردستان سالى ١٩٩٢ى هه مواركراو ، نه نجومه نى وه زيران له كۆبوننه وهى ژماره (٢) له ٢٠١٣/٢/١ بريا ماندا به ده رچواندننى (په يره وهى ماله كانى به سالاجووان) بهم شيوه ي خواره وه :

په يره وهى ژماره (٢) سالى ٢٠١٣
په يره وهى ماله كانى به سالاجووان

ماددهى (١) :

مه بهست له م دهسته واژانه ي خواره وه مانا كانيه تى كه له به رامبهريان هاتوه بو جى به جى كردنى نه م په يره وه :

يه كه م : هه ريم : هه ريمى كوردستان - عيراق .

دووه م : وه زاره ت : وه زاره تى كار و كاروبارى كۆمه لامي هه تى هه ريم .

سنيه م : وه زيرى : وه زيرى كار و كاروبارى كۆمه لايه تى هه ريم .

چواره م : به ريو به رايه تى گشتى : به ريو به رايه تى گشتى چاوديرى و گه شه پيدانى كۆمه لايه تى له پاريزگاكاني هه ريم .

پينه م : به سالاجوو : هه ركه سيك ته مهنى له ٦٠ سال كه متر نه بيت بو پياو وه له ٥٥ سال كه متر نه بيت بو نافرته وه پتيوستى به چاوديرى كۆمه لايه تى هه بيت .

شه شه م : به سالاجوو ي په كه كه وته : هه ر به سالاجوو ك كه ناتوانيته به دهم خواستى ناسايانه ي ژياني خۆى بچيت هه روه ها بو به جى گه يانندنى پيداويستيه كانى و چاوديرى كردنى پتيوستى به كه سيكه هه ميه شه له گه لى بيت .

جه وته م : مالى به سالاجووان : نه م شوينه ي كه بو هه واننه وهى به سالاجووان داين كراهه .

ماددهى (٢) :

ناما نهجه كان

يه كه م : پيشكه شكردننى چاوديرى كۆمه لايه تى و ته ندروستى و ده روونى و رو شنبيرى وكات بو يردن بو به سالاجووان

دووهم : کارکردن له پێناو دابینکردنی په یوهندی بهردهوام بۆ بهسالچووان له گهڵ کەس و کار و هاورپێسانی و دوورنەخستنهوهیان له کۆمهڵ .

سێهههه : بهشدارکردنی بهسالچووان بۆ نهوهی بێ هیوایی و هیچ مەملانییهکی دهرونیان بۆ دروست نهییت و کاربکریت بۆ پاراستنی کهسایهتی و شوێنیان له ناو کۆمهڵگا و ههک تاکیکی سهربهخۆ
مادهی (٢) :

نامرازهکانی به دهیانی نامانجهکان :

یهکههه : دابینکردنی شوێنی نیشتهجێی شیاو و خۆراکی تهندرۆست و جل و بهرگی گونجاو .
دووهم : رهخساندنی کهشیککی دهروونی و کۆمهلایهتی دروست .
سێهههه : دابینکردنی چاودێری تهندرۆستی گونجاو و بایهخدان به پاک و خاوینیان و پێشکهشکردنی نامرازهکانی یارمهتیدهر پێیان .

چوارههه : دابینکردنی پێداویستیهکانی ههسانهوه و کات بوێردن و نههجامدانی گهشت و سهردانی مۆزهخانه و پارکهکان و ناههنگیتران به مهبهستی گهشهسهندنێ په یوهندی توند و باش له نیوان سوودمهندان له ماله که .

پینجههه : کردنهوهی کتیبخانه و شوێنی گونجاو بۆ نهوهی بهسالچووان کاتهکانی رۆژانهی خۆیان تیایدا به سهربهرن .

شهشههه : دابینکردنی کههسته و پێداویستی گونجاو بۆ نهوکارانهی دهگونجییت له گهڵ تهمهن و باری تهندرۆستیان .

مادهی (٤) :

وهزارهت نهه کارانه له نهستۆ دهگرییت :

یهکههه : کردنهوه و بهرپۆهبردنی مالهکانی بهسالچووان و سهنتههکانی رۆژانه له پارێزگاکانی ههریم .
دووهم : پێدانی مۆلهت بۆ کردنهوهی مال بۆ کهرتی تایبهت .

سێهههه : پێدانی مۆلهت بۆ کردنهوهی مالی خێرخوازی .
چوارههه : سهربهرشتی چاودێری کردنی ههموو مالهکان که له بهندی (یهکههه ، دووهم ، سێهههه) باس کراوه لهه مادهیهه .

پینجههه : وهگرنتی رسومات به بری (٢٥٠٠٠٠) دوو سهدوپههجا ههزار دینار بۆ پێدانی مۆلهتی کردنهوهی مالی بهسالچووانی تایبهت .

ماددهی (٥) :

یه کهم : مهرجه کانی وەرگرتن له مالتی به سالآچووان .

أ - عیراقی و دانیشتی ههریم بیت .

ب - شوینی جهوانه وهی نه بیت .

ج - تهمه نی له (٦٠) سال که متر نه بیت بو پیاو و (٥٥) سال که متر نه بیت بو ئافرهت .

د - نه خۆشی گواستراوهی نه بیت و پیوستی به چاودیری پزشکی و چاره سهری بهردهوام نه بیت .

دووهم : سه ره رای نهو مهرجه نهی سه ره وه نهو که سانهی ناتوانن خۆیان خزمهت بکهن له مالتی

به سالآچووانی په ککهوته وهرده گیرین .

ماددهی (٦) : وه زیر بۆی ههیه :

یه کهم : به ره چاو گرتنی پیوستی چاودیری کۆمه لایه تی بو نهو که سانهی کهوا مۆله تی مانه وهی

هه میسه بیان ههیه له ههریم هه لایر بکرین له خالی (أ) برگی یه کهمی ماددهی (٥) .

دووهم : به ره چاو گرتنی باری (جهستهیی و کۆمه لایه تی) بو نه وهی هه لایر بکرین له خالی (ب) ی

برگی یه کهمی ماددهی (٥) .

ماددهی (٧) :

یه کهم : له لایه ن بهرپوه به رایه تی گشتی لیژنه یه ک پیکده هینریت له بهرپوه بهری مالتی به سالآچووان و

تویژهریتی کۆمه لایه تی یان دهرونی و فهرمان بهریتی پزشکی بو وهرگرتن و دابرا ندنی سوودمه ندان

دووهم : پیوسته بریاره کانی لیژنه ی سه ره وه له لایه ن بهرپوه به رایه تی گشتی په سه ند بکریت .

ماددهی (٨) :

نه گهر به سالآچوو تووشی نه خۆشی عه قلی یان نه خۆشی گواستراوه بوو وه پیوستی به چاودیری و

چاره سهری بهردهوام بوو ده گوازیته وه بو نه خۆشخانه ی تاییهت له سه ر راسپارده ی پزشکی مالتی

به سالآچووان وه ناگهریته وه ماله که تاکو چاره سهر نه کریت .

ماددهی (٩) : دابرا نی به سالآچوو له مالتی به سالآچووان :

یه کهم : نه گهر هاتوو له سه ر ویستی خۆی (به نووسین) بوو یان له سه ر داوا ی کهس و کاری داوی

وه رگرتنی ره زامه ندی به سالآچوو و له سه ر راسپارده ی تویژهری کۆمه لایه تی و ره زامه ندی

لیژنه ی وهرگرتن و دابرا ن .

دوووم : نهگەر بۆ ماوهى ۳۰ رۆژ دابرا له مال بهبى پاساوى گونجاو .
 سىيهم : نهگەر سوودمهند له مال كيشه و گرفتى دروست كرد يه كهم جار ناگادار ده كرىتهوه وه نهگەر
 بۆ جارى دووم بهردهوام بوو بۆ ماوهى دوو هفته بى بهش ده كرىت له سوودمهنديهتى وه
 نهگەر هەر بهردهوام بوو له سەر راسپاردهى تويژههري كۆمهلايهتى و رهامه ندى ليژنهى وه رگرتن
 و دابرا مافى سوودمهنديتى ناميني (وه به هەر حال ناييت به سالآچوو ده ريكريت له مالى
 به سالآچوان نهگەر كه سوكارى نهبيت بهلكو ريككارى سووك بهرامبهرى وه ريكريت له كاتى
 دروست كردنى گيروگرفت له ناو ماله كه)

ماددهى (۱۰) :

يه كهم : مالى به سالآچوان هه مووييداويستيه كانى سوودمهندان به خۆرايى دابين ده كات له شويى
 نيشته جى بوون وجل وبه رگ و خۆراك و خه رجى گيرفان و هه ر پيداويستيه كى تر له كاتى
 مانه وهى له ماله كه .

دوووم : وه رگرتنى به سالآچووى خاوه ن داهايتى كى جيگير به كرىه كى مانگانه كه بره كهى
 (۳۰۰۰۰۰) سى سه د هه زار دينار ده بيت به مه رجيك برى پارهى ماوه له داهاهه كهى كه متر
 نه بيت له بره پارهى يارمه تى تۆرى پاراستنى كۆمهلايه تى و مافى وه رگرتنى خه رجى گيرفانى
 ناييت كه له به ندى (يه ك) ي نهم مادده يه ها تووه .

سىيهم : نهو سوودمه ندهى يارمه تى تۆرى پاراستنى كۆمهلايه تى وه رده گريت يارمه تيه كهى ده برديت
 و هه موو پيداويستيه كانى له بره گهى (يه ك) كه له سه ره وه ها تووه بۆى دابين ده كريت .

ماددهى (۱۱) : مالى به سالآچوان پينكديت له :

يه كهم :

أ. به رتبه به رى مالى به سالآچوان: به رپرسه له هه موو چالاكيه جۆراو جۆره كانى ناو ماله كه وده ره وهى
 وه ناماده كردنى پلانى سه ره تايى بۆ مالى به سالآچوان و دانانى به رنامهى كار به هه موو
 ورده كاريه كانيه وه وه پيشنيار كردنى بودجهى سالانه و ريكخستنى ره وتى كارو چالاكيه كان
 دابه شكردنى نه ركه كان له نيوان ستافى ماله كه و چاوديرى جيبه جى كردنى كار و نه ركه كان و
 پيشكه شكردنى راپۆرتى سالانه له سه ر چالاكيه كانى ماله كه و ناسته نكه كانى كار و
 پيشنياره كان بۆ چاره سه ر كردن و كه م كردنه وهى و ناردنى بۆ به رتبه به رايه تى گشتى له گه ن
 ژماره يه ك فه رمانبه ر و كارگوزار به پيتى ميلاكى ماله كه .

ب. دوو ياريددهدر هاوكارى بهرئوبهبرى مالى بهسالچوان دهكهن يه كيكيان بهياتيان نهوهى تر نيتواران.
ج. دهبيت بهرئوبهبرى مالى بهسالچوان و هردوو ياريددهدر هه لگري پروانامهى زانكويى سه ره تايى به لايهنى كه م تايهت له بواري كۆمهلايه تى يان دهرونى بيت و باشتره له بواري چاودئيرى كۆمهلايه تى كاريان كرد بيت .

دووهم: نوسينگه تويژينه وهى كۆمهلايه تى دابنريت كه نه م كارانهى خواره وه ده گريته وه نه ستۆ كه كارو نهركه كانى له چوار چئوهى رينمايى وه زارهت رينكهده خرين :

أ- پيشوازي كردنى سوودمه ندان و تويژينه وه له باري كۆمهلايه تيان به مه به ستى پۆلين كردنيان .
ب- پيشكه شکردنى نهو چاودئيريه كۆمهلايه تيانه ي سوودمه ند پيوستيه تى له مال و به دوا داچون بۆ دابن كردنى نه م پيداويستيانه .

ج- دهسته بهر كردنى په يوه ندى له نيتوان سوودمه ند و خيزانه كه ي .

د- رينكخستنى راپۆرتى وه رزي و سالانه له سه ر ره وشى سوودمه ندان .

ه- پيشكه ش كردنى چاودئيرى پاشينه بۆ سوودمه ندان له كاتى ده رچونيان بۆ ماوه ي پيويست له رينكه وتى كۆتايى هاتنى په يوه ندى به مالى به سالچوان .

سنيهم: پزيشك و ياريددهدرى پزيشك بۆ چاره سه ركردن و پشكنينى رۆژانه ي سوودمه ندان .

چوارهم: هۆبه ي كارگيري پيك ديت له فه رمانبه رانى كارگيري (خۆبه تى ، كۆگا ، پرسگه) .

پينجه م: هۆبه ي خزمه تگوزار : پيك ديت له (خزمه تگوزار ، پاسه وان ، چيشتلتينهر ، چاودئير ، بهرگدروو ، شوفير ، سه رتاش ، داينه) .

شه شه م: كه سى خۆبه خش : به پتى پيويست بۆ راپه راندنى نيش و كاره كانى خزمه ت گوزارى ماله كه به ره زامه ندى خۆى و له سه ر راسپارده ي تويژه درى كۆمهلايه تى و ره زامه ندى بهرئوبه برى گشتى .

مادده ي (١٢) :

مالى به سالچوان هه لده ستيت به م نهركانه ي خواره وه :-

يه كه م: دابنكردنى خۆراك و جل و بهرگ و كه ل و به ل و پيداويستى تر بۆ سوودمه ندان .

دووهم: له سه ر راسپارده ي پزيشكى پسپۆر خۆراكى تايهت بۆ سوودمه ند دابن ده كريت .

سنيهم: دابنكردنى كه ل و به لى هاتوو له (٢، ٨، ٩، ١٠، ١٣، ٢٦، ١) له خشته ي ژماره (٢) ي هاويچ

به م په يره وه پابه ند بوون به ژماره ي ديارى كراو له وانه ي ده نالتينن به ده ست خه له فاوى و

بهرچونه وه و كردارى نه ويست نه مه ش له سه ر راسپارده ي ليژنه ي وهرگرتن له مال .

چوارهم: ئەو کەل و پەلەمی بە پیتی خشتەمی ژمارە (۲) کە هاو پێچە لە گەڵ ئەم پەڕپەرە بە مۆلکی سوودمەند هەژمار دەکرێت .

پینچەم: نیشکگرەکان مافی ئەو خۆراکانەیان هەیە کە بۆ سوودمەند بریاری لە سەر دراو بە پیتی خشتەمی ژمارە (۱) ی هاو پێچ لە گەڵ ئەم پەڕپەرە .

شەشەم: دابینکردنی پێداویستییەکانی سوودمەندانی مالهەکانی بە سالاجووانی تاییبەت و خێرخوازی لە خۆراک و جل و بەرگ و پێداویستەکانی تر بە لایەنی کەم هاو شیتووی مالهەکانی حکومی بیت.

ماددە (۱۳) :

خەرجی گیرفانی رۆژانەمی بە بری (۳۰۰۰) سێ هەزار دینار بۆ هەر سوومەندیەک کە وەرگیراوە بە خۆرای لە مالتی حکومی دابین دەکرێت .

ماددە (۱۴) :

وەزارەت و لایەنە پەڕپەرەکان هەڵدەستن بە پێشکەش کردنی پشتگیری و ئاسانکاری بە پیتی توانا بۆ مالهەکانی بە سالاجووان کە خێرخوازی یان وتاییبەتن.

ماددە (۱۵) :

یەكەم : دابین کردنی دەرمالەییەکی گونجاو بۆ فەرمانبەران و کارمەندان کە لە مالهەکانی بە سالاجووان کار دەکەن بە پیتی جۆری کارەکانیان بە هەماهەنگی وەزارەت لە گەڵ وەزارەتی دارایی و ئابووری .

دووهم : کاتەکانی دەوام کردن لە مالهەکانی بە سالاجووان لە لایەن وەزارەتەوه رێکدەخرێت .

ماددە (۱۶) :

یەكەم: لێسەندنەوهی مۆلەت لە لایەن وەزیر یان ئەو کەسەمی دەسەلاتی داوەتی لە مالهەکانی کەرتی تاییبەت و خێرخوازی لە کاتی سەرپێچی خاوەنەکانیان لە بریارەکانی هاتوو لەم پەڕپەرە یان ئەو رێنمایانەمی دەرچوونە دواي ئەوهی دووجار ناگادار کرابیتتەوه وه خاوەن مال بۆی هەیه تانە لە بریاری لێسەندنەوه بکات لە دادگای تاییبەتەمەند بە پیتی یاسا .

دووهم: مۆلەت لێسەنراو مافی پێشکەش کردنی داواکاری مۆلەت وەرگرتنەوهی نیه تەنها دواي تێپەربوونی دووسال بە سەر رێکەوتی لێسەندنەوهی مۆلەتە کەمی .

ماددهی (۱۷) :

یهکههه : گۆرانکاری لهناوی مائی بهسالچوان و گواستنهوهی بالهخانهی مالهکه دهبیت تهنها به رهزامهندی وهزیر یان نهو کهسهی دهسهلاتی داوهتی.
دووهم : دهستهبردان و گواستنهوهی خاوهنداریهتی مائی به سالچوان بۆ کهسیکی تر تهنها به رتییدانیکی نوی به پیتی حوکهکانی نهه پهیرهوه دهبیت.

ماددهی (۱۸) :

یهکههه : کار به پهیرهوی خانهکانی بهسالچوانی ژماره (۴) سالی (۱۹۸۵) ناکریت.
دووهم : رینمایهکانی خانهکانی بهسالچوانی ژماره (۱) ی سالی (۲۰۱۰) ههلهدهه شیتتهوه.

ماددهی (۱۹) :

وهزیر له ماوهی ۶۰ رۆژ رینمایي تایبته بۆ ناسانکاری جیبه جیتکردنی حوکهکانی نهه پهیرهوه دهه دهه کات.

ماددهی (۲۰) :

نهه پهیرهوه له رۆژی دهه چوونیهوه جیبه جی ده کریت و له رۆژنامهی فهرمی (وقایعی کوردستان) بلاوده کریتتهوه

نیچیرقان بارزانی

سه رۆکی نهه نجومه نسی وهزیران

خشتهی ژماره (۱)

شایسته بوونی رۆژانه له خۆراک :

ژ	ناوی خۆراک	کیش به گرام	تیبینی
۱	نان یان سه مون	۵۰۰	
۲	په نیر	۴۰	
۳	هیلکه	۲	۲ دوو دانه
۴	شیر یان ماست	۱۰۰	۱۰۰ شیر یان ۲۰۰ ماست
۵	شه کر	۵۰	
۶	چای	۷	

۷	گۆشتى سوور	۲۰۰	دهكرى همموو يان به شىكى قهره بوو بكرىتموه به ههمان كيش له گمل گۆشتى گۆلك يان مريشك يان ماسى
۸	برنج	۲۰۰	دهكرى بگۆردرئيت به مەعكەرۆنه يان ساوهر يان نيسك يان ماش يان همرشته
۹	رۆنى روهكى (زيت)	۴۰	
۱۰	دۆشاوى تهماته	۲۵	
۱۱	سەوزە	۳۵۰	
۱۲	ميوه	۳۰۰	به پيى وهرزه كان له كاتى دەست نه كهوتنى نهم ميوانه شەريه تى دروست كراو له گوشراوى ميوه پيشكەش دهكرئيت به خستى ۵۰ سم له جياتى ميوه يان ۲۵ سم ۳ شايستهى نيوهى بره ميوه كه وه له كاتى پيشكەش كردنى خورما وهك ميوه ۱۰۰ گم له جياتى نيوهى برى شايستهى ميوه يان شوتى ۱۰۰۰ گم يان ۷۵۰ گم كالك
۱۳	سابون	۴۰	
۱۴	سابونى جل شۆرى	۵۰	

تیبينى :

۱. بهرئوبهبرى مالّ بۆى ههيه خهرج كردنى بابەتى گرنگى خواردن باش كردن به پيى برى زانراو وهك : پياز ، بهارات ، خوئ ، خورماى هندى ، ليمون دزى ، قهيسى ، بادهم ، نيشاسته ، ئارد ، راشى ، شهكرى ، زياده ، بۆ مهلهبى و كاستر ، سرکهى سروشتى و هى تر . ههروهها دهكرئيت بهرئوبهبر ۵۰ گم برنج خهرج بكات له كاتى چيشت ليتنانى ههئديك خواردن كه برنجى تيدا به كاردئيت وهك كويهى حهلهبى و برنج و شير
۲. داين كردنى گازى شله يان نهفتى سپى له چيشتخانه يان بۆ گهرم كهروه به پيى پيويست وه نرخهكهى دهدرئيت به پيى نرخى رۆژانه .
۳. برى شايسته بوون لهم خشتهيه بهرزترين بره دهكرئيت لهم برانه كه متر داين بكرئيت به پيى راسپاردهى پزيشكى مال .

خشتهى ژماره (۲) :

شايسته بوونى سالانهى جل و بهرگى ههركاينك له مالى به سالانچووان

ژ	ناوى پۆشاك	ژماره	تیبينى
۱	ماكسى يان بيتجامهى هاوينى	۴	
۲	ماكسى يان بيتجامهى زستانى	۴	
۳	كراسى ژنان	۴ - ۲	يان جلى كوردى
۴	قاتى زمستانه بۆ پياوان	۱	يان جلى كوردى
۵	قاتى هاوينه	۲	يان جلى كوردى
۶	شهروالى هاوينه	۱	

۷	کراس	۳
۸	بلوزی زستانه	۲
۹	فانیله	۶-۳
۱۰	جلی ژیرهوه	۶-۳
۱۱	حفافزه	۴-۲
۱۲	قایشی پیتیستی	۲
۱۳	کلاو	۲
۱۴	قاپوت	۱
۱۵	رۆیی زستانی	۱
۱۶	پهشتهمال	۴
۱۷	قانی فانیلهی دریزی ژیرهوه	۲
۱۸	گزرهوهی	۶
۱۹	فلجی ددان	۴
۲۰	هویزی ددان	۱
۲۱	مهکینه و پیداوستییهکانی ریش تاشین	-
۲۲	لیفکه	۴
۲۳	دهسته جلی وهرشی	۱
۲۴	پیتلاوی وهرشی	۱
۲۵	سۆل (نعل)	۳
۲۶	پیتلاوی پیتست	۲
۲۷	فلجی پیتلاو	۲
۲۸	رۆنی و بۆیاغی پیتلاو	۴
۲۹	دهسته سپ	۴
۳۰	دهستهی جلی کارکردن	۱

تییینی :

- ۱- نهگهر به پیتیویست زانرا ده کری کهمتر له بری شایستهی دیاری کراو له م لیستهی سهروهه دابین بکریت .
- ۲- دابینکردنی دهستهی جل و بهرگی کار و بهروانکه بۆ کارمندانانی مالهکه ۲ دوو دانهی هاوینی له گهل ۲ دوو دانهی زستانی له گهل پۆتینیك به پیتی دانانی بهرپوه بهری مالهکه .
- ۳- سوودمندی وهرگیراو به پارهی بری شایستهی دیاری کراو له م خشتهیهی سهروهه نایگریتهوه تهنها بهره زامندی لیژنهی دیاری کراو له مادهی (۹) نۆی نه م سیتهمه .

خشتهی ژماره (۳) :

کهل و پهلی دابینکراوی جیگیر بو سوودمه‌ند :

ژ	بابهت	ژماره	تییینی
۱	قهره‌ویلهی ناسن	۱	یان دار
۲	دۆلابی جل و بهرگ	۱	
۳	دۆشهک نیسفه‌نج	۱	یان لۆکه
۴	سهرین نیسفه‌نج	۲	یان لۆکه
۵	به‌رگی سهرین	۴	
۶	چه‌رچه‌فی گه‌وره	۴	
۷	به‌تانی	۳	ماوه‌ی به‌سه‌رچوون ۲ سالن به‌ییتی پی‌ویست
۸	کهل و پهلی خواردن و خواردنه‌وه	--	ناتوانزیت ماوه‌ی له‌کار کهوتنی دیاری بکرتت به‌لکو ده‌ییت به‌ییتی پی‌ویست دیاری بکرتت
۹	کهل و په‌ل و قاپ و قاچاغی ناو چیشته‌خانه	--	

تییینی :

- ۱- به‌رته‌به‌ری مالن بۆی هه‌یه چه‌رچه‌فه‌کان بگزریت له‌سه‌ر راسپارده‌ی نووسینگه‌ی توژیینه‌وه‌ی کۆمه‌لایه‌تی .
- ۲- دابینکردنی پیداویسته‌کانی مالن به‌سال‌چووان له‌گه‌ل و کهل و په‌لی خواردن و خاوین کردنه‌وه و پاککردنه‌وه به‌ییتی پی‌ویست .